

בית המשפט העליון

בג"ץ 3390/16 עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' הכנסת

שופטי ההרכב: הנשיאה חיות, המשנה לנשיאה (בדימי') מלצר והשופטים הנדל, פוגלמן, עמית, סולברג, ברק-ארז, ברון ו-מינץ.

בית המשפט העליון קבע היום בדעת רוב כי התיקון לחוק הביטוח הלאומי משנת 2015, המאפשר לשלול באופן גורף קצבאות מסוימות מהוריו של קטין שמרצה עונש מאסר בגין ביצוע עבירות ביטחוניות, פוגע באופן בלתי חוקתי בזכות לשוויון. עם זאת, ובין היתר על רקע הבהרת המדינה כי בעת הזו מקודם תיקון חקיקה נוסף בהקשר זה ובפועל לא נעשה שימוש בסמכות מכוח התיקון בשנים האחרונות, ניתן לכנסת פרק זמן של שנה על מנת שתינתן הדעת גם לפגמים שנפלו בו, כמפורט בפסק הדין.

העתירה כוונה נגד תיקון לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 שקבע במסגרת סעיף 325(ב) לחוק כי במקרה שקטין הורשע בעבירת ביטחון חמורה ובכלל זה עבירה של יידוי אבנים, אשר בוצעה מתוך מניע לאומני או בזיקה לפעילות טרור, ונגזר עליו עונש מאסר – ישללו מהוריו הקצבאות המשולמות עבורו, למשך כל תקופת מאסרו.

דעת הרוב (הנשיאה חיות, המשנה לנשיאה (בדימי') מלצר, והשופטים פוגלמן, ברק-ארז ו-ברון) סברה כי הגם שנודעת חשיבות להרתעה מפני ביצוע עבירות ביטחוניות ועבירות בזיקה לפעילות טרור, ובכללן זריקת אבנים, תיקון החוק פוגע באופן בלתי מידתי בזכות לשוויון. השופטת ברק-ארז סברה כי השימוש בקריטריון של הרשעה בפלילים ביחס לזכויות סוציאליות עולה כדי פגיעה בשוויון מאחר שהוא כרוך ב"תיוג". השופט פוגלמן (שאליו הצטרפו בהקשר זה הנשיאה חיות והשופטת ברון) סבר כי התיקון לחוק פוגע בזכותם לשוויון ולכבוד של הורי הקטינים שעליהם חל התיקון (לעומת הורים לקטינים שמורשעים בעבירות אחרות), אשר נשללות מהם גמלאות בשל עוונות ילדיהם וללא בחינה פרטנית של הפעולות שנקטו ההורים בקשר לביצוע העבירות על-ידי ילדיהם או למניעתן. שופטי הרוב הדגישו כי התיקון לחוק מהווה הסדר גורף שאינו כולל זכות טיעון להורים שמהם נשללות הקצבאות, וכי קיימים אמצעים אחרים שפגיעתם בזכות לשוויון פחותה ויש בהם כדי להשיג את תכליות החוק. המשנה לנשיאה (בדימי') מלצר והשופטת ברק-ארז אף סברו שהתיקון עצמו אינו עומד בתנאי ההסמכה המפורשת לפקיד הביטוח הלאומי לשלול קצבאות.

חרף דברים אלה, צוין בפסק הדין כי על מנת לאפשר בחינתם של צעדים חקיקתיים חלופיים ובהתחשב בכך שמאז נכנס לתוקפו התיקון בשנת 2015, הוא יושם לגבי עשרה

קטינים בלבד; וכי כיום הוא אינו מיושם כלל, בין היתר בשל קשיים "הנוגעים למנגנון העברת המידע לביטוח הלאומי" – יש להורות על השעיית הצהרת הבטלות של סעיף 325(ב) לחוק הביטוח הלאומי לתקופה של 12 חודשים מיום מתן פסק הדין. זאת, כדי לאפשר לכנסת להשלים את הליכי תיקון החקיקה, אם תמצא זאת לנכון, תוך שיילקחו בחשבון הערות בית המשפט בפסק הדין.

דעת המיעוט (השופטים הנדל, עמית, סולברג ו-מינץ) סברה כי דין העתירה להידחות. השופט סולברג סבר כי יש להבחין בין סוגים שונים של פגיעה בשוויון, והואיל והזכות החוקתית לשוויון נגזרת מהזכות החוקתית לכבוד, הרי שפגיעה בשוויון תוכר רק כאשר יוכח כי נעשתה הבחנה על בסיס תבחינים 'חשודים'. על יסוד הבחנה זו, הגיע השופט סולברג לכלל מסקנה, כי החוק אינו מבחין הבחנה חשודה בין יהודים לערבים, לא במפורש, וגם לא במשתמע, במבחן התוצאה. משכך, לשיטת השופט סולברג לא הוכחה פגיעה בזכות חוקתית, וממילא אין מקום להידרש לבחינת חוקתיות החוק בהתאם לפסקת ההגבלה. השופט הנדל הדגיש את העובדה שעבריינות ביטחונית מייצרת שונות רלוונטית למול עבריינות פלילית רגילה, ומשכך התיקון אינו פוגע בשוויון. השופט מינץ סבר אף הוא כי אין במקרה דנן פגיעה בשוויון, וציין כי למעלה מן הצורך, ואף בהנחה שתיקון החוק פוגע בזכות החוקתית לשוויון, הרי שפגיעה זו נעשית לתכלית ראויה והיא מידתית, ומכאן שאין הצדקה להתערבות בית המשפט בעניין זה. השופט עמית ציין כי החיסכון הכלכלי להורי הקטין עקב מאסרו גבוה מסכום הקצבאות שנשלל מהם, ועל כן הפגיעה הנגרמת להם היא זניחה, ואינה מצדיקה פסילתו של חוק.